

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Din ref./Deres ref:
09/4721

Min ref./Vår ref:
GBR/gbr

Beivi/Dato:
03.12.2012

HØRINGSSVAR TIL UTVALGSINNSTILLING OM SAMISK FORSKNING OG HØYERE UTDANNING, «LANGS LANGE SPOR»

Viser til deres høringsbrev av 24.08.2012: Høring- utvalgsinnstilling om samisk forskning og høyere utdanning, "Langs lange spor". Vi vil på vegne av Norske Samers Riksforbund (NSR) komme med følgende anbefalinger.

NSR mener det er en god ting at høyere utdanning kartlegges og vi synes Butenschøn-utvalgets rapport «Langs Lange Spor» presenterer en god oversikt over situasjonen når det gjelder samisk høyere utdanning og forskning og gir muligheter for å vurdere hvilke tiltak og hvilken videre utvikling man kan legge til rette for.

For NSR er det svært viktig at urfolksperspektivet står sentralt i utvikling av samisk forskning og høyere utdanning. Videre er samisk selvbestemmelse innenfor forskningsfelt og prioriteringer et opplagt utgangspunkt for utforming av forskningsprogram, strategier og planer for samisk forskning og høyere utdanning.

Styrking av Sametingets ressurser til forskings- og utviklingsarbeid er også et helt nødvendig element i å trygge selvbestemmelsesretten og mulighetene for urfolks selvstendige deltakelse i kunnskapsutviklingen, spesielt i nordområdene. Styrking av urfolks utdannings- og forskningsinstitusjoner bør inngå som et sentralt punkt i en fremtidig utforming av samisk forskning og

Norgga Sámiid Riikkasearvi | Vuona Sámiij Rijkasiebrre | Nørjen Saemiej Rihkesiebrrie | Norwegian Saami Association | Norske Samers Riksforbund | www.NSR.no

Postboks 173	Tlf	+47 78 48 69 55	Bankgiro	4901.10.15084	Mob.	+47 988 50 273
N-9521 GUOVDAGEAIDNU	Fax	+47 78 48 69 88	Org.nr.	971 481 463	E-post	nsr@nsr.no

høyere utdanning. NSR mener det må etableres et nordisk samisk forskningsfond og det er fortsatt en målsetning og bør vektlegges, samtidig som forskingsrådets samiske program videreføres slik utvalget også foreslår.

NSRs visjon er at Sámi Allaskuvla / Samisk Høgskole på sikt utvikles til et samisk universitet.

I det følgende bringer vi kommenterer særskilt til kapitlene 5 til 9.

Kapittel 5 Sentrale samiske forskningstemaer og videre behov for samisk forskning

Utvalget peker på viktige områder for forskningsinnsats i rapporten og NSR støtter de forskningsfeltene som er beskrevet i kapitlet. Dette er områder som det er behov for mer kunnskap omkring fremover. Spesielt vil vi trekke frem at pedagogikk er et område som i tillegg bør prioriteres, og grunnen er at prosessen omkring læring er så sentralt i all utdanning.

Det pekes også på at de fleste forskningsfelt humanistiske og samfunnsvitenskapelige, NSR mener at også de naturvitenskapelige feltene må få en større prioritet fremover for å møte de utfordringene rapporten peker på kapittel 5.8. og 5.9 om *Forskning relatert til energi- og ressurspolitikk og Ressursforvaltning, klima- og miljøforskning*. Dette er nødvendig for at det samiske samfunn skal være bedre rustet til å møte utfordringene med klimaendringer, globalisering og industriutvikling. Det samiske samfunnet trenger mer kunnskap om egne tradisjonelle næringer og naturbruk for å kunne stå sterkere i møte med nye utfordringer. Samtidig vil dette vil også bidra til å styrke kunnskapsdimensjonen i nordområdeperspektivet.

Videre anser NSR det som veldig viktig at kunnskap om samiske forhold skal inngå i profesjons- og grunnutdanninger på alle høgskoler og universiteter i Norge. Vi vil også benytte anledningen til å peke på behovet for et forskningsetisk reglement i forhold til urfolksrelatert forskning som er nødvendig å etablere. Dette må gjøres sammen med forskningsmiljøene.

Kapittel 6 Styrking av samiske språk

Kapitlet om styrking av samiske språk løfter mange utfordringer knyttet til temaet og viser til tiltak som har hatt effekt.

NSR støtter utvalgets forslag om å opprette et eget program for samisk språkrøkt, dette er i tråd med allerede igangsatt voksenopplæringsprogram i samisk som NSR har støttet gjennom Sametinget. Et

språkrøkt program må finansieres med hjelp av sentrale myndigheter som ledd i oppfølgingen av Handlingsplanen for samiske språk.

NSR mener det er viktig at forskere stimuleres til å bruke samisk som forskningsspråk. Det er begrensede muligheter for å publisere vitenskapelige artikler på samisk, dermed er det større muligheter for å få uttelling i finansieringssystemet om man publiserer på norsk eller engelsk. Det er ønskelig med mer formidling av samisk forskning tilbake til de lokalsamfunnene som man ser for seg økt samarbeid med, for eksempel de samiske språksentrene eller andre lokale kompetansentre. Et krav om formidling av forskning tilbake til det samiske samfunnet vil utbre bruken av samisk forskningsspråk, samtidig som formidlingene vil måtte være fremført på et forståelig lekmannsspråk. Bruk av samisk i formidling må kunne belønnes for å stimulere til formidling og til økt bruk av samisk forskningsspråk.

Kapittel 7 Rekruttering til samisk høyere utdanning og forskning

Rekruttering til høyere utdanning og forskning er også et sentralt punkt og utvalget gir interessante anbefalinger.

NSR mener det er viktig å se på hvordan samiske kunnskapsinstitusjoner av ulikt format og ulik størrelse kan styrkes og gjøres robust fremover. NSR ser svært positivt på forslaget om å etablere hospiteringsavtaler og avtaler om fordeling av pliktarbeid mellom institusjonene. Det er videre viktig at det finnes gode finansieringsordninger for samisk forskning.

Det skjer stadig en oppvåkning av samisk identitet og tilhørighet i tidligere sterke samiske områder og kommuner søker å bli forvaltningsområder/ressursområder for samisk språk, samtidig som mange samer flytter til byer og tettsteder. Dermed er behovet for samiske barnehage- og allmennlærere med samisk kompetanse økende. NSR ser derfor at det må rekrutteres til samisk allmenn- og barnehagelærerutdanning, blant annet gjennom stipendordninger og desentraliserte studietilbud. Med fortsatt satsing på barnehage og allmennlærerutdanning, vil man få bedre barnehage- og undervisningstilbud for samiske barn, som senere vil bidra til rekrutteringsgrunnlaget til samisk forskning og høyere utdanning på samisk. Se for øvrig anbefaling under våre kommentarer til kapittel 5 om at pedagogikk er et område som må prioriteres.

NSR anser det som viktig at flere velger høyere utdanning innen samisk språk, det må derfor etableres bedre studietilbud og stipendordninger for samiske språk. Spesielt må det opprettes permanent høyere utdanning i sør- og lulesamisk.

Kapittel 8 Utviklingen av Samisk høgskole /Sámi allaskuvla mot en vitenskapelig høgskole

NSRs visjon er at Samisk Høgskole på sikt utvikles til et Samisk Universitet. Utvalgets forslag om at akkrediteringskravene skal tilpasses for Samisk høgskole slik at høyskolen kan oppnå status som vitenskapelig høgskole er et sentralt forslag fra utvalget. NSR støtter dette. Det er også viktig at Samisk høgskole styrkes med ressurser slik at høyskolen i enda større grad kan desentralisere sin utdanningsvirksomhet og tilrettelegge for nettbaserte studier. Det bør drøftes om det kan være mulig for Samisk høgskole å få finansiering til å etablere campus i lule- og sørsamisk område. Det er viktig at Samisk høgskole også får muligheten til bedre å kunne styrke sin tilstedeværelse som utdanningsinstitusjon i sjøsamiske områder.

Kapittel 9 Rollefordeling, samarbeid og koordinering

NSR støtter forslaget om å etablere et samordningsråd for samisk forskning, slik som utvalget utreder.

Sametinget har varslet en sametingsmelding om forskning og utdanning. Denne bør også vurdere de strukturendringene som er fremtredende i sektoren i dag. Bakgrunnen for det, er at lokalisering, organisering, distribuering er så sentralt for urfolks tilgang til høgere utdanninger, og urfolkssamfunnenes muligheter til å sikre nødvendig kompetanse. Videre mener NSR det er viktig at sametingsmeldingen fokuserer på rollefordeling, samarbeid og koordinering i forhold til samisk forskning, også når det gjelder Sametingets rolle, for eksempel i forhold til Forskningsrådet.

NSR mener det er viktig at det samiske samfunnet gjennom en sametingsmelding får diskutere hvordan Sametinget kan sikre at lokalbefolkningen i langt større grad trekkes inn i forskning og utdanning på en mer likeverdig måte i langt flere prosjekter. Lokalkunnskap og tradisjonskunnskap hører med i et moderne og utvidet kompetansebegrep – hvor også den empiri og kunnskap som finnes i lokalsamfunn som eksponeres for forskning bør trekkes inn i en langt mer formalisert form i forskningsprosjektene. Også formidlingen og tilbakeføringen av forskningsresultater til lokalsamfunnene og samfunnene for øvrig må inngå som en konkret og prioritert målsetning for den politikken som Sametinget legger til grunn i forhold til urfolksrelatert forskning. I dag er formidling som sådan for lite prioritert innenfor høyere utdanning. Formidling er ofte ikke verken meritterende eller gir institusjonene særlig grad av uttelling i finansieringssystemet. Likevel er formidlingen en særlig viktig del av de høgere utdanningsinstitusjonenes formål og sentrale oppgaver i samfunnet jfr. Universitets- og høgskoleloven.

Miljøer som det internasjonale fag- og formidlingssenteret for reindrift og Gáldu bør styrkes videre. Disse har etablerte internasjonale nettverk og har potensiale til ytterligere styrking av disse

nettverkene. Gjennom et grenseoverskridende forskningssamarbeid fra urfolk til urfolk, kan de bidra til økt kapasitet til forskning blant andre urfolk. Videreutvikling av nettverksbasert samarbeid og institusjonssamarbeid mellom samiske kunnskapsmiljøer og tilsvarende urfolksmiljøer i Arktis som del av nordområdesatsningen er også sentralt etter NSRs mening. Det vil omfatte urfolkssamarbeid mellom urfolksmiljøer i samiske områder, Alaska, Canada, Grønland og Russland. *The University of the Arctic* må støttes i utviklingen av sterkere urfolksdimensjon i sitt arbeid. Det omfatter både tilrettelegging av aktiviteter, koordinering og utveksling mellom urfolk innenfor satsningen.

NSR er positiv til at utvalget påpeker nødvendigheten av at de høyere utdanningsinstitusjonene og forskningsmiljøene styrker samarbeidet med blant annet de samiske språk- og kompetansesentrene.

NSR anser det som viktig at samarbeid mellom utdannings- og forskningsinstitusjoner i det samiske området intensiveres og at institusjoner med ansvar og oppgaver innenfor samisk høyere utdanning og forskning styrkes og stimuleres til samarbeid. Herunder må også samisk samarbeid på tvers av statsgrensene sikres og gis gode vilkår.

Hvis det er ytterligere spørsmål i forhold til vårt hørings svar kan dere ringe, ellers stiller vi gjerne opp på møter e.l. i forbindelse med sakens videre gang.

Dearvuodaiguin / med hilsener

Gunn-Britt Retter
Org. nestleder